Dikasterij za nauk vjere – VADEMECUM 2.0

VADEMECUM 2.0

O NEKIM TOČKAMA POSTUPKA U OPHOĐENJU SA SLUČAJEVIMA SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA MALOLJETNIKÂ KOJE SU POČINILI KLERICI

Verzija 2.0

5. lipnja 2022.

NAPOMENA

a) Kao i za kažnjiva djela predviđena čl. 6 Normi proglašenih motuproprijem Sacramentorum sanctitatis tutela, u svim slučajevima kažnjivih djela pridržanih Dikasteriju za nauk vjere – uz određene prilagodbe – mora se poštovati ono što slijedi;

b) U nastavku će biti korištene sljedeće kratice: ZKP: Zakonik kanonskog prava; ZKIC: Zakonik kanona Istočnih Ckava; SST: motuproprij Sacramentorum sanctitatis tutela – Norme izmijenjene 2021.; VELM: motuproprij Vos estis lux mundi – 2019.; DNV: Dikasterij za nauk vjere.

c) Revidirana knjiga VI. ZKP-a stupila je na snagu 8. prosinca 2021. nakon proglašenja apostolske konstitucije Pascite gregem Dei od 23. svibnja 2021. godine. Ipak, treba podsjetiti, osim neretroaktivnosti kaznenog zakona, ono što je naznačeno u kan. 1313: »§ 1. Ako se poslije počinjenog kažnjivog djela izmijeni zakon, treba da se primijeni zakon povoljniji za krivca. § 2. Ako pak kasniji zakon ukine raniji ili barem kaznu, ova odmah prestane.« Stoga je potrebno razmotriti prethodnu verziju knjige VI za kažnjiva djela počinjena prije 8. prosinca 2021. i provjeriti njezinu ispravnu primjenu.

d) Dana 8. prosinca 2021. stupile su na snagu Norme o kažnjivim djelima pridržanima Kongregaciji za nauk vjere, dopunjene kroz Rescriptum ex

Audientia od 11. listopada 2021. i objavljene 7. prosinca 2021. Naznake navedene u ovom Vademecumu (op. p. priručniku) odnose se na ove Norme.

Uvod

Kako bi odgovorio na brojna pitanja o koracima koje je potrebno slijediti u kaznenim predmetima pod njegovom nadležnošću, Dikasterij za nauk vjere pripremio je ovaj Vademecum namijenjen prije svega ordinarijima i pravnicima koji trebaju prenijeti u konkretne radnje kanonske odredbe koje se tiču slučajeva seksualnog zlostavljanja maloljetnikâ od klerika.

Radi se o svojevrsnome »priručniku«, koji od notitia criminis (op. p. obavijesti o kažnjivom djelu) do konačnog zaključka slučaja namjerava uzeti za ruku i voditi, korak po korak, svakoga tko treba utvrditi istinu u kontekstu gore spomenutih kažnjivih djela.

Ovo nije zakonodavni tekst, ne uvodi novosti u relevantno zakonodavstvo, ali mu je cilj pojasniti tijek jednog procesa. Unatoč tome, svjesni da ujednačena praksa pomaže jasnijem provođenje pravde, preporučuje se slijediti ga.

Glavne reference su dva važeća zakonika (ZKP i ZKIC); Norme o kažnjivim djelima pridržanima Kongregaciji za nauk vjere, u izmijenjenoj i dopunjenoj verziji od 11. listopada 2021. godine, izdanoj motuproprijem Sacramentorum sanctitatis tutela, vodeći računa o novinama Rescripta ex audientia od 3. i 6. prosinca 2019.; motuproprij Vos estis lux mundi; i, na kraju, praksa Dikasterija za nauk vjere, koja je posljednjih godina sve preciznija i postojanija.

Budući da je ovo fleksibilan instrument, predviđeno je da ga se može periodički ažurirati, kad god treba izmijeniti zakon na snazi ili ako praksa Dikasterija izradi potrebna pojašnjenja i nadopune.

Upute o vođenju sudskoga kaznenog postupka u prvom stupnju presude namjerno nisu razmatrane u Vademecumu, u uvjerenju da je postupak prikazan u važećim zakonicima dovoljno jasan i detaljan.

Namjera je da ovo sredstvo bude pomoć biskupijama, ustanovama posvećenog života i društvima apostolskog života, biskupskim konferencijama i raznim crkvenim oblastima da bolje razumiju i provedu zahtjeve pravde povezanih s

delictum gravius (op. p. najtežim kažnjivim djelom), koji u cijeloj Crkvi otvara duboku i bolnu ranu koja vapi za iscjeljenjem.

I. Što čini kažnjivo djelo?

1. Kažnjivo djelo o kojem je riječ uključuje bilo kakav vanjski grijeh protiv šeste zapovijedi Dekaloga koji je počinio klerik s maloljetnikom (usp. kan. 1398 § 1, 1° ZKP-a; čl. 6, 1° SST-a).

2. Tipologija kažnjivog djela vrlo je široka i može obuhvaćati, primjerice, seksualne odnose (uz pristajanje ili ne), tjelesni kontakt sa seksualnom pozadinom, egzibicionizam, masturbaciju, produkciju pornografije, navođenje na prostituciju, razgovore i/ili prijedloge seksualne prirode, također putem sredstava komunikacije.

3. Pojam maloljetnik s obzirom na predmetne slučajeve varirao je tijekom vremena: do 30. travnja 2001. podrazumijevao je osobu mlađu od 16 godina (iako je u nekim određenim zakonodavstvima – primjerice SAD-a [od 1994.] i Irske [od 1996.] – ta starosna dob već bila podignuta na 18 godina). Od 30. travnja 2001. godine, kada je proglašen motuproprij Sacramentorum sanctitatis tutela, dob je univerzalno podignuta na 18 godina, a ta je starosna dob na snazi i danas. Te se varijacije moraju uzeti u obzir pri određivanju je li maloljetnik zapravo bio takav prema definiciji zakona koji je važio u vrijeme počinjenja navodnog kažnjivog djela.

4. Činjenica da govorimo o maloljetniku ne utječe na razliku, koja se katkad zaključuje iz psiholoških znanosti, između djela pedofilije i djela efebofilije, odnosno kod adolescenata koji su već izašli iz puberteta. Njihova spolna zrelost ne utječe na kanonsku definiciju kažnjivog djela.

5. Prva revizija motuproprija SST-a, proglašena 21. svibnja 2010. godine, ustanovila je da se osobe koje su trajno nesposobne služiti se razumom moraju izjednačiti s maloljetnicima. Ovo proširenje kategorije onih koji se smatraju izjednačenim s maloljetnicima potvrđeno je bez izmjena u drugoj reviziji SST-a 2021. (usp. čl. 6, 1º SST-a). Što se tiče uporabe izraza »ranjiva odrasla osoba«, drugdje opisana kao »svaka osoba u stanju nemoći, tjelesne ili mentalne nesposobnosti ili lišenosti osobne slobode koji, makar samo povremeno, ograničuju njezinu sposobnost da razumije ili želi, ili da se odupre onome čime će ju se povrijediti« (usp. čl. 1 § 2, b VELM-a), treba imati na umu da ta definicija integrira šire slučajeve od onih s obzirom na nadležnost DNV-a, koja ostaje ograničena, pored maloljetnika mlađih od osamnaest godina, i na one koji se »uobičajeno nesavršeno koriste razumom«.

Drugim slučajevima, osim spomenutih, bave se za to nadležni dikasteriji (usp. čl. 7 § 1 VELM-a).

6. SST je 2010. godine također uveo (usp. čl. 6 § 1, 2 SST-a) tri nova kažnjiva djela koja se odnose na maloljetnike, a to su stjecanje, posjedovanje (čak i privremeno) i širenje pornografskih slika u svrhu požude maloljetnika mlađih od 14 godina (od 1. siječnja 2020. godine: od 18 godina) od strane klerika, na bilo koji način i bilo kojim sredstvom. Od 1. lipnja do 31. prosinca 2019. stjecanje, posjedovanje i distribucija pornografskog materijala koji uključuje maloljetnike između 14 i 18 godina, a koje su počinili svećenici ili članovi ustanova posvećenog života ili društava apostolskog života, bili su u nadležnosti drugih dikasterija (usp. čl. 1 i 7 VELM-a). Od 1. siječnja 2020. Dikasterij za nauk vjere nadležan je za ova kažnjiva djela ako su ih počinili klerici. Iako je novi kanon 1398 § 1, 2-3º ZKP-a, koji je stupio na snagu 8. prosinca 2021. godine, možda uveo širu obradu ove materije, nadležnost DNV-a u tom je pogledu još uvijek ograničena na one slučajeve navedene u čl. 6 SST-a. Članak koji je trenutačno na snazi u Normama SST-a, koje su proglašene 2021. (usp. čl. 6, 2° SST), uključio je ove promjene kako bi se saželo relevantno zakonodavstvo.

7. Naglašuje se da se ova tri kaznena djela u njihovoj sadašnjoj formulaciji mogu kanonski procesuirati tek počevši od stupanja na snagu SST-a, odnosno od 21. svibnja 2010. Produkcija pornografije s maloljetnicima, s druge strane, pripada vrsti kažnjivog djela navedenog u br. 1-4 ovog Vademecuma i, prema tome, mora se kanonski procesuirati i prije toga datuma.

8. Prema redovničkom pravu onih koji pripadaju latinskoj Crkvi (usp. kan. 695 i dalje ZKP), kažnjivo djelo spomenuto u br. 1 također može dovesti do otpuštanja iz redovničke ustanove. Pri tome treba imati u vidu sljedeće: a) takvo otpuštanje nije kazna, nego upravni akt vrhovnoga voditelja; b) kako bi se ono odredilo, potrebno je dosljedno slijediti postupak opisan u kan. 695 § 2, 699, 700 ZKP-a; c) otpuštanje iz ustanove podrazumijeva gubitak pritjelovljenja u ustanovi i prestanak zavjeta i obveza koje proizlaze iz zavjetovanja (usp. kan. 701 ZKP-a), te zabranu obnašanja svetih redova dok se ne potvrde uvjeti spomenuti u kan. 701 ZKP-a. Ista pravila, prikladno prilagođena, vrijede i za konačno pritjelovljene članove svjetovnih ustanova i družbi apostolskog života (usp. kanone 729 i 746 ZKP-a).

II. Što učiniti kada se zaprimi informacija o mogućem kažnjivom djelu (notitia de delicto)?

a) Što se podrazumijeva pod notitia de delicto?

9. Notitia de delicto (usp. kan. 1717 § 1 ZKP-a; kan. 1468 § 1 ZKIC-a; čl. 10 SST-a; čl. 3 VELM-a), koja se ponekad naziva notitia criminis, jest bilo koja informacija o mogućem kažnjivom djelu koja se na bilo koji način priopći ordinariju ili hijerarhu. Nije prijeko potrebno da ona bude formalna prijava.

10. Ova notitia stoga može imati razne izvore: može biti službeno predstavljena ordinariju ili hijerarhu, usmeno ili u pisanom obliku, od navodne žrtve, njezinih skrbnika, ili drugih osoba koje tvrde da su obaviještene o činjenicama; može doći do ordinarija ili hijerarha tijekom izvršavanja njegovih nadzornih dužnosti; civilne vlasti mogu je predstaviti ordinariju ili hijerarhu na način predviđen mjesnim zakonodavstvom; biti distribuirana od masovnih medija (uključujući i društvene medije); doći do njegovog znanja raznim glasinama i na bilo koji drugi prikladan način.

11. Katkad notitia de delicto može prispjeti iz anonimnog izvora, tj. od nepoznatih osoba ili onih čiji se identitet ne može utvrditi. Anonimnost prijavitelja ne bi trebala automatski dovesti do toga da se izvješće smatra lažnim, osobito kada je popraćeno dokumentacijom koja potvrđuje vjerojatnost kažnjivog djela. Ipak, iz lako razumljivih razloga, treba biti vrlo oprezan u razmatranju ove vrste notitia, a anonimne prijave svakako ne treba poticati.

12. Na isti način, nije uputno a priori odbaciti notitia de delicto, koja dolazi iz izvora čija vjerodostojnost na prvi dojam može izgledati sumnjivo.

13. Katkad notitia de delicto ne pruža precizne pojedinosti (imena, mjesta, vremena…). Čak i ako je nejasna i neodređena, ona se mora pravilno procijeniti i, koliko je to moguće, produbiti s dužnom pažnjom.

14. Potrebno je imati na umu da je obavijest o delictum gravius do koje se došlo pri ispovijedi pod vrlo strogim svezom sakramentalnog pečata (usp. kan. 983 § 1 ZKP-a; kan. 733 § 1 ZKIC-a; čl. 4 § 1, 5 SST-a). Stoga će ispovjednik, koji je tijekom podjeljivanja sakramenta obaviješten o delictum gravius, morati pokušati nagovoriti pokornika da svoja saznanja obznani na druge načine, kako bi oni koji trebaju mogli pravovremeno reagirati.

15. Vršenje nadzorne dužnosti ordinarija i hijerarha ne predviđa da on mora provoditi kontinuirane istražne provjere svećenika koji su mu podređeni, ali niti mu dopušta da se suzdrži od informiranja o njihovom ponašanju na ovom području, posebice ako je postao svjestan sumnji, sablažnjivog ponašanja ili ponašanja koje ozbiljno narušavaju red.

b) Koje radnje je potrebno poduzeti kad se zaprimi notitia de delicto?

16. Čl. 10 SST-a (usp. također kan. 1717 ZKP-a i 1468 ZKIC-a) određuje da se, po primitku notitia de delicto, provede prethodna istraga ako je notitia de delicto »saltem verisimilis« (op. p. barem vjerojatna). Ako se ta vjerodostojnost pokaže neutemeljenom, moguće je ne slijediti notitia de delicto, vodeći računa, međutim, da se dokumentacija čuva zajedno s bilješkom u kojoj se objašnjavaju razlozi takve odluke.

17. Čak i bez izričite zakonske obveze, crkvena vlast podnosi pritužbu nadležnim civilnim vlastima kad god to smatra ključnim za zaštitu oštećene osobe ili drugih maloljetnika od opasnosti od daljnjih kaznenih djela.

18. Uzimajući u obzir delikatnost stvari (primjerice to da su se grijesi protiv šeste zapovijedi Dekaloga rijetko događali u nazočnosti svjedoka), prosudba o nedostatku vjerodostojnosti (što može dovesti do izostanka prethodne istrage) donosi se samo u slučaju očigledne nemogućnosti počinjenja kažnjivog djela prema odredbi kanonskog prava: primjerice, ako se pokaže da u vrijeme kažnjivog djela za koje je optužena ta osoba još nije bila klerik; ako je očito da navodna žrtva nije bila maloljetna (u ovom pogledu usp. br. 3); ako je dobro poznata činjenica da prijavljena osoba nije mogla biti prisutna na mjestu zločina u vrijeme počinjenja kažnjivog djela za koje se tereti.

19. Međutim, čak je i u tim slučajevima poželjno da ordinarij ili hijerarh obavijesti DNV o notitia de delicto i odluci o odgodi prethodne istrage zbog očiglednog nedostatka vjerodostojnosti.

20. U ovom slučaju treba imati na umu da, čak iako se ne radi o kaznenom djelu na štetu maloljetnika, ali svakako o neprimjerenom i nepromišljenom ponašanju, ako je to potrebno radi zaštite općeg dobra i izbjegavanja sablazni, pripada u ovlasti ordinarija ili hijerarha da poduzme druge administrativne mjere protiv prijavljene osobe (primjerice, ograničenja službe) ili da joj se nametnu kazneni lijekovi navedeni u kan. 1339 ZKP-a, kako bi se spriječila kažnjiva djela (usp. kan. 1312 § 3 ZKP-a), ili javni ukor naveden u kan. 1427 ZKIC-a. A ako je došlo do kažnjivih djela non graviora (op. p. ne teških), ordinarij ili hijerarh mora poduzeti pravne mjere prilagođene okolnostima.

21. Prema kan. 1717 ZKP-a i kan. 1468 ZKIC-a, zadatak obaviti prethodnu istragu pripada ordinariju ili hijerarhu koji je zaprimio notitia de delicto ili pak prikladnoj osobi koju je odredio. Eventualni propust ove dužnosti

mogao bi predstavljati kažnjivo djelo koje se može procesuirati prema ZKP-u, ZKIC-u i motupropriju Come una madre amorevole, kao i prema čl. 1 § 1, b VELM-a.

22. Ordinarij ili hijerarh koji ima tu zadaću može biti onaj inkardinacije ili upisa prijavljenog klerika ili, u protivnome, ordinarij ili hijerarh mjesta u kojem su se navodna kažnjiva djela dogodila. U tom je slučaju lako razumjeti uputnost da se aktiviraju komunikacija i suradnja između različitih zainteresiranih ordinarija, kako bi se izbjegao sukob nadležnosti ili dupliciranje posla, posebice ako se radi o redovniku (usp. br. 31).

23. Ako ordinarij ili hijerarh naiđe na probleme u pokretanju ili provođenju prethodne istrage, trebao bi se bez odlaganja obratiti DNV-u za savjet ili za razrješavanje bilo kakvih nejasnoća.

24. Može se dogoditi da je notitia de delicto izravno dospjela u DNV, bez posredovanja ordinarija ili hijerarha. U tom slučaju, DNV može od njega tražiti da provede istragu ili, prema čl. 10 § 3 SST-a, provesti je sâm.

25. DNV, prema vlastitoj prosudbi, po izričitom zahtjevu ili ako to bude potrebno, također može zatražiti od nekog trećeg ordinarija ili hijerarha da provede prethodnu istragu.

26. Prethodna kanonska istraga mora se provesti bez obzira na postojanje odgovarajuće istrage od civilnih vlasti. Međutim, ako državni zakon nalaže zabranu istraga paralelnih s državnima, nadležno crkveno tijelo suzdržava se od pokretanja prethodne istrage i obavještava DNV o onome što je prijavljeno, prilažući bilo kakav koristan materijal. Ako se čini prikladnim pričekati kraj državne istrage kako bi se na kraju dobili njeni rezultati ili zbog drugih motiva, dobro je da se ordinarij ili hijerarh u vezi s tim savjetuju sa DNV-om.

27. Istražna aktivnost mora se provoditi u skladu s civilnim zakonima države (usp. članak 19. VELM-a).

28. Poznato je da, čak i za kažnjiva djela o kojima govorimo, postoji rok za zastaru kaznene tužbe koji je vremenom znatno varirao. Vremenski rokovi koji su trenutačno na snazi definirani su čl. 8 SST-a [1]. Međutim, budući da isti čl. 8 § 3 SST-a dopušta DNV-u da ukine zastaru u pojedinačnim slučajevima, ordinarij ili hijerarh, koji je utvrdio da je proteklo vrijeme zastare,

također mora nastaviti s notitia de delicto i eventualno prethodnom istragom, priopćavajući rezultate DNV-u, koji je jedini odgovoran suditi o pridržavanju zastare ili o njenom ukidanju. Pri prijenosu spisa, ordinarij ili hijerarh može prigodno izraziti vlastito mišljenje o eventualnom ukidanju zastare, navodeći razloge za takvu odluku na temelju trenutačnih okolnosti (npr. zdravstveno stanje ili dob klerika, njegova mogućnost da ostvari svoje pravo na obranu, šteta nastala navodnom kaznenom radnjom, prouzrokovana sablazan).

29. U tim osjetljivim prethodnim radnjama, ordinarij ili hijerarh može tražiti savjet DNV-a (u bilo kojem trenutku tijekom rješavanja slučaja), kao i slobodno se savjetovati sa stručnjacima na području kanonskoga kaznenog prava. Međutim, u potonjem slučaju valja pripaziti da se izbjegne svako neprimjereno ili nezakonito širenje informacija u javnosti koje bi moglo ugroziti daljnju prethodnu istragu ili stvoriti dojam da su već sa sigurnošću definirane činjenice ili krivnja dotičnog klerika.

30. Treba napomenuti da je već u toj fazi potrebno obdržavati službenu tajnu. Međutim, potrebno je imati na umu da se onomu koji prijavljuje, osobi koja tvrdi da je povrijeđena i svjedocima, ne može nametnuti nikakva obveza šutnje u vezi sa činjenicama.

31. Prema odredbi čl. 2 § 3 VELM-a, ordinarij koji je primio notitia de delicto mora je bez odgađanja prenijeti ordinariju ili hijerarhu mjesta u kojem su se događaji odvijali, kao i vlastitom ordinariju ili hijerarhu prijavljene osobe, to jest, u slučaju redovnika, njegovom višem poglavaru ako je vlastiti ordinarij, a u slučaju dijecezanskog svećenika, ordinariju biskupije ili eparhijskom biskupu inkardinacije ili upisa. Ako mjesni ordinarij ili hijerarh i vlastiti ordinarij ili hijerarh nisu ista osoba, poželjno je da uspostave kontakt kako bi se dogovorili tko će provesti istragu. U slučaju da se prijava odnosi na člana ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života, viši poglavar će također izvijestiti vrhovnog voditelja, a u slučaju ustanova i družbi biskupijskog prava, također i referentnog biskupa.

III. Kako se odvija prethodna istraga?

32. Prethodna istraga odvija se prema kriterijima i postupcima navedenim u kan. 1717 ZKP-a ili 1468 ZKIC-a, koji se donose u nastavku.

a) Što je prethodna istraga?

33. Uvijek se mora imati na umu da prethodna istraga nije postupak, a svrha joj nije postizanje moralne sigurnosti u pogledu razotkrivanja činjenica koje su predmet optužbe. Ona služi za: a) prikupljanje korisnih podataka za produbljivanje notitia de delicto; i b) potvrđivanje vjerodostojnosti, odnosno definiranje onoga što se naziva fumus delicti, odnosno dovoljnu zakonsku i činjeničnu osnovu da se optužba smatra vjerodostojnom.

34. Zbog toga razloga, kako navode kanoni citirani u br. 32, prethodna istraga mora prikupiti podrobnije informacije o notitia de delicto s obzirom na činjenice, okolnosti i njihovu ubrojivost. Nije potrebno provoditi podrobno prikupljanje dokaza (svjedočenja, stručne procjene) već u ovoj fazi, to će biti zadatak eventualnog kaznenog postupka koji će uslijediti. Važno je rekonstruirati, koliko je to moguće, podatke na kojima se temelji optužba, broj i vrijeme kažnjivih djela, njihove okolnosti, osobne podatke navodnih žrtava, dodajući početnu procjenu bilo kakve fizičke, psihološke i moralne štete. Mora se paziti da se naznače moguće poveznice s unutrašnjim sakramentalnim područjem (s tim u vezi, međutim, uzeti u obzir zahtjeve iz čl. 4 § 2 SST-a [2]). Neka se također dodaju sva ostala kažnjiva djela koja se pripisuju optuženiku (usp. čl. 9 § 2 SST-a [3]) i navedu problematične činjenice koje proizlaze iz njegovoga biografskoga profila. Moglo bi biti prikladno prikupiti svjedočenja i dokumente bilo koje vrste i podrijetla (uključujući rezultate istraga ili suđenja koje su provele civilne vlasti), a koji bi se mogli pokazati stvarno korisnima za potkrepljivanje i utvrđivanje vjerodostojnosti optužbe. Već je moguće naznačiti eventualne izuzimajuće, olakotne ili otegotne okolnosti, koje su predviđene zakonom. Također, može biti korisno od sada prikupljati svjedočanstva o vjerodostojnosti o podnositeljima pritužbi i pretpostavljenim žrtvama. U Dodatku ovom Vademecumu nalazi se sažetak korisnih podataka, koje će oni koji provode prethodnu istragu željeti imati na umu i popuniti (usp. br. 69).

35. Ako se tijekom prethodne istrage sazna za druge notitiae de delicto, neka se one podrobnije istražuju u istoj istrazi.

36. Kao što je spomenuto, stjecanje rezultata civilnih istraga (ili cijelog postupka pred državnim sudom) moglo bi učiniti prethodnu kanonsku istragu suvišnom. Međutim, dužnu pozornost mora se posvetiti procjeni civilnih istraga od onih koji moraju provesti prethodnu istragu, jer se njihovi kriteriji (primjerice s obzirom na vrijeme zastare, vrstu kaznenog djela, dob žrtve…) mogu značajno razlikovati s obzirom na propise kanonskog prava. Također bi u ovom slučaju bilo uputno, ako postoje bilo kakve nejasnoće, obratiti se za pomoć DNV-u.

37. Prethodna istraga također može biti suvišna u slučaju općepoznatog i neupitnog kaznenog djela (primjerice, pribavljanja civilnih procesnih dokumenata ili priznanje klerika).

b) Koje se pravne radnje moraju poduzeti kako bi se započela prethodna istraga?

38. Ako nadležni ordinarij ili hijerarh smatra uputnim koristiti pomoć druge prikladne osobe za provođenje istrage (usp. br. 21), on će je odabrati prema kriterijima navedenim u kan. 1428 §§ 1-2 ZKP-a ili 1093 ZKIC-a [4].

39. Pri imenovanju onih koji provode istragu, uzimajući u obzir suradnju koju mogu pružiti laici u skladu s kan. 228 ZKP-a i 408 ZKIC-a (usp. čl. 13 VELM-a), ordinarij ili hijerarh treba imati na umu da, prema kan. 1717 § 3 ZKP-a i 1468 § 3 ZKIC-a, ako se kasnije provede sudski kazneni postupak, ista osoba u njemu ne može obavljati funkciju sudca. Praksa sugerira da se isti kriterij koristi za imenovanje delegata i prisjednika u slučaju izvansudskog postupka.

40. Prema kan. 1719 ZKP-a i 1470 ZKIC-a, ordinarij ili hijerarh mora izdati odluku kojom se otvara prethodna istraga, u kojoj imenuje osobu koja provodi istragu, naznačujući u tekstu da ima ovlasti iz kan. 1717 § 3 ZKP-a ili 1468 § 3 ZKIC-a.

41. Iako zakon to izričito ne predviđa, preporučljivo je imenovanje bilježnika svećenika (usp. kan. 483 § 2 ZKP-a i kan. 253 § 2 ZKIC-a, gdje su naznačeni drugi kriteriji za izbor), koji pomaže onima koji provode prethodnu istragu, u svrhu jamčenja vjerodostojnosti spisa koje je on sastavio (usp. kan. 1437 § 2 ZKP-a i 1101 § 2 ZKIC-a).

42. Međutim, treba napomenuti da, s obzirom na to da nije riječ o parničkim spisima, prisustvo bilježnika nije potrebno za njihovu valjanost (ad validitatem).

43. Imenovanje promicatelja pravde nije predviđeno u etapi prethodne istrage.

c) Koje se dopunske radnje mogu ili trebaju poduzeti tijekom prethodne istrage?

44. Kan. 1717 § 2 ZKP-a i 1468 § 2 ZKIC-a i čl. 4 § 2 i 5 § 2 VELM-a odnose se na zaštitu dobrog glasa uključenih osoba (optuženi, pretpostavljene žrtve, svjedoci), tako da prijavljivanje ne može stvoriti predrasude, odmazdu i diskriminaciju. Tko provodi prethodnu istragu, mora stoga imati ovu posebnu pozornost, poduzimajući sve mjere predostrožnosti u istu svrhu, jer je pravo

na dobar glas jedno od prava vjernika zajamčeno kan. 220 ZKP-a i 23 ZKIC-a. Međutim, valja napomenuti da ovi kanoni štite od nezakonitih povreda ovog prava: ako je opće dobro u opasnosti, širenje vijesti o postojanju optužbe ne mora nužno predstavljati kršenje dobrog glasa. Nadalje, uključene osobe trebaju biti obaviještene da u slučaju sudskog oduzimanja ili naloga za dostavljanje istražnih dokumenata od civilnih vlasti, Crkva više neće moći jamčiti povjerljivost iskaza i dokumentacije stečene u kanonskoj istrazi.

45. U svakom slučaju, pogotovo kada se moraju dati javna priopćenja o tom pitanju, potreban je oprez pri davanju podataka o činjenicama, primjerice korištenjem kratke i jezgrovite forme, izbjegavanjem senzacionalnih najava, potpunim suzdržavanjem od bilo kakve prethodne prosudbe o krivnji ili nevinosti prijavljene osobe (koju će odrediti samo odgovarajući eventualni kazneni postupak s ciljem provjere osnova optužbe), pridržavajući se svake želje za poštivanjem povjerljivosti izražene od navodnih žrtava.

46. Budući da, kao što je spomenuto, u ovoj etapi još nije moguće definirati moguću krivnju prijavljene osobe, potrebno je s velikom pozorošću izbjegavati bilo kakvu izjavu – posredstvom javne ili privatne komunikacije – u ime Crkve, ustanove ili družbe ili osobno, jer bi to moglo predstavljati anticipaciju presude o meritumu činjenica.

47. Također treba imati na umu da prijave, postupanja i odluke u vezi s kažnjivim djelima iz čl. 6 SST-a podliježu službenoj tajni. To ne sprječava podnositelja prijave – posebice ako se također namjerava obratiti civilnim vlastima – da svoje postupke javno obznani. Nadalje, budući da nisu svi oblici notitiae de delicto prijave, moguće je eventualno procijeniti kada treba obdržavati tajnost, imajući uvijek na umu poštivanje dobrog glasa, o čemu je riječ u br. 44.

48. Ponovno u vezi s prethodnim, potrebno je naglasiti postojanje ili nepostojanje obveze obavještavanja civilnih vlasti o primljenoj notitia de delicto i otvorenoj prethodnoj istrazi ordinarija ili hijerarha. Primjenjiva su dva načela: a) moraju se poštivati zakoni države (usp. članak 19 VELM-a); b) mora se poštivati volja pretpostavljene žrtve, pod uvjetom da nije u suprotnosti s državnim zakonodavstvom i – o čemu će biti riječi (br. 56) – poticanjem izvršavanja njezinih dužnosti i prava pred državnim vlastima, vodeći računa da se zadrži dokumentiran trag ove sugestije, izbjegavajući bilo kakav odvraćajući oblik nastupanja prema pretpostavljenoj žrtvi. U tom smislu uvijek treba poštivati sve konvencije (konkordate, sporazume, ugovore) koje je Apostolska Stolica potpisala s državnim vlastima.

49. Kada državni zakoni zahtijevaju od ordinarija ili hijerarha da preda

informacije o notitia de delicto, potrebno ih se pridržavati čak i ako se predviđa da, prema državnim zakonima, neće biti otvaranja postupka (primjerice zbog zastare ili različitih odredbi u vezi s vrstom kaznenog djela).

50. Ako državna pravosudna tijela izdaju izvršnu i zakonitu naredbu kojom se zahtijeva predaja spisa koji se odnose na slučajeve ili nalažu njihovo sudsko oduzimanje, ordinarij ili hijerarh mora surađivati s civilnim vlastima, uvijek poštujući sve važeće sporazume tamo gdje ih ima. Ako postoje sumnje u zakonitost takvog zahtjeva ili oduzimanja, ordinarij ili hijerarh može se posavjetovati s pravnim stručnjacima o pravnim lijekovima predviđenim mjesnim zakonodavstvom. U svakom slučaju, poželjno je odmah obavijestiti papinskoga predstavnika.

51. Ako je potrebno saslušati maloljetnika ili s njim izjednačenu osobu, usvajaju se državni zakoni referentne zemlje i metode primjerene dobi i stanju, dopuštajući, primjerice, da maloljetnika prati odrasla osoba kojoj vjeruje te izbjegavajući kontakt izravno s optuženim.

52. U etapi prethodne istrage, poglavito osjetljiva zadaća koja je u nadležnosti ordinarija ili hijerarha jest odlučiti hoće li i kada o tome obavijestiti optuženog.

53. Za tu zadaću ne postoji jedinstven kriterij, niti izričite zakonske odredbe. Potrebno je procijeniti sva dobra koja su posrijedi: osim zaštite prava i dobroga glasa dotičnih osoba (usp. kan. 50 i 220 ZKP-a i 23 i 1517 ZKIC-a), mora se uzeti u obzir i, primjerice, rizik od kompromitiranja prethodne istrage, sablazan vjernikâ, prilika da se prvo prikupe svi dokazni elementi koji bi mogli biti korisni ili potrebni.

54. Ako se donese odluka da će se saslušati prijavljenu osobu, s obzirom na to da je ovo etapa prije suđenja, nije obvezno imenovati joj službenog odvjetnika. Ako se to smatra prikladnim, može se, međutim, poslužiti pomoću odvjetnika po svom izboru. Osobi koja je prijavljena ne može se nametnuti prisega (usp. analogno, kan. 1728 § 2 ZKP-a i 1471 § 2 ZKIC-a).

55. Crkvene vlasti moraju osigurati da se s pretpostavljenom žrtvom i njezinom obitelji postupa dostojanstveno i s poštovanjem, te im moraju pružiti dobrodošlicu, saslušati ih i dati im podršku, također putem određenih usluga, kao i duhovnu, medicinsku i psihološku pomoć, ovisno o konkretnom slučaju (usp. čl. 5 VELM-a). Isto se može učiniti i u slučaju optuženoga. Međutim, potrebno je uvijek izbjegavati ostavljanje dojma da se želi

anticipirati rezultate istrage.

56. Posve je neophodno da se u ovoj etapi izbjegne bilo koji čin koji bi navodne žrtve mogle protumačiti kao prepreku ostvarivanju njihovih građanskih prava pred državnim vlastima.

57. Tamo gdje postoje državne ili crkvene strukture informiranja i podrške pretpostavljenim žrtvama ili savjetovanja za crkvene vlasti, dobro je uputiti se i na njih. Svrha ovih struktura je ponuditi savjete, smjernice i pomoć, a njihove analize ni na koji način ne predstavljaju kanonske procesne odluke.

58. U svrhu zaštite dobrog glasa uključenih osoba i zaštite javnog dobra, kao i radi izbjegavanja nekih drugih čimbenika (primjerice: širenje sablazni, rizik od prikrivanja budućih dokaza, uporaba prijetnji ili drugoga ponašanja usmjerenoga na odvraćanje pretpostavljene žrtve od ostvarivanja vlastitih prava, zaštita drugih mogućih žrtava), prema čl. 10 § 2 SST-a ordinarij ili hijerarh ima pravo, od početka prethodne istrage, izreći mjere predostrožnosti navedene u kan. 1722 ZKP-a i 1473 ZKIC-a [5].

59. Mjere predostrožnosti navedene u ovim kanonima čine iscrpan popis, tj. može se odabrati isključivo jedna ili više od njih.

60. To ne sprječava ordinarija ili hijerarha da izrekne druge disciplinske mjere, u skladu s vlastitim ovlastima, koje se, strogo govoreći, ne mogu definirati kao »mjere predostrožnosti«.

d) Kako se izriču mjere predostrožnosti?

61. Prvo, treba reći da mjera predostrožnosti nije kazna (jer se kazne izriču tek na kraju kaznenog postupka), nego upravni akt čije su svrhe opisane spomenutim kanonima 1722 ZKP-a i 1473 ZKIC-a. Dotičnoj stranci treba jasno dati do znanja da mjera nije kaznene naravi, kako ne bi pomislila da je već prije vremena osuđena ili kažnjena. Također se mora naglasiti da mjere predostrožnosti moraju biti opozvane ako prestane razlog za njih i da one same prestanu zaključenjem eventualnog kaznenog postupka. Nadalje, one se mogu preinačiti (postrožiti ili ublažiti), ako okolnosti to zahtijevaju. Ipak, pri prosudbi je li prestao razlog zbog kojega su donesene, preporučuje se posebna razboritost i razlučivanje; te nije isključeno da se – nakon opoziva – mogu ponovno nametnuti.

62. Često se primjećuje da se još uvijek koristi stara terminologija suspenzije a divinis kako bi se ukazalo na zabranu obnašanja službe nametnutu kleriku kao mjera predostrožnosti. Dobro je izbjegavati ovaj termin, kao i onaj suspenzije ad cautelam, jer je u važećem zakonodavstvu suspenzija kazna i u ovoj se etapi još uvijek ne može izreći. Pravilno će se odredba nazvati, primjerice, zabranom ili ograničavanjem javnog obnašanja službe.

63. Treba izbjegavati izbor jednostavnog premještaja sa službe, u drugo okružje ili redovničku kuću dotičnog klerika, smatrajući da njegovo udaljenje s mjesta navodnog kažnjivog djela ili od pretpostavljenih žrtava, predstavlja zadovoljavajuće rješenje slučaja.

64. Mjere predostrožnosti iz br. 58 nameću se zakonito priopćenom pojedinačnom zapovijedi (usp. kan. 49 i dalje i 1319 ZKP-a i 1406 i 1510 i dalje ZKIC-a).

65. Potrebno je imati na umu da će, kad se odluči o izmijeni ili opozivu mjera predostrožnosti, to biti potrebno učiniti posebnom odlukom koja je zakonito priopćena. To, međutim, neće biti potrebno na kraju eventualnog suđenja, jer u tom trenutku one prestaju vrijediti snagom zakona.

e) Što učiniti kako bi se zaključila prethodna istraga?

66. Preporučuje se, radi pravičnosti i razumnog obnašanja pravde, da trajanje prethodne istrage odgovara svrsi istrage, a to je procjena vjerodostojnosti notitia de delicto, a time i postojanja fumus delicti. Neopravdano produljenje prethodne istrage može predstavljati čin nemara crkvene vlasti.

67. Ako je istragu provodila prikladna osoba koju je imenovao ordinarij ili hijerarh, ona mu treba dostaviti sve spise istrage zajedno s vlastitom procjenom rezultata istrage.

68. Prema kan. 1719 ZKP-a i 1470 ZKIC-a, ordinarij ili hijerarh mora odrediti zatvaranje prethodne istrage.

69. Prema čl. 10 § 1 SST-a, nakon završetka prethodne istrage, bez obzira na njezin ishod, ordinarij ili hijerarh dužan je čim prije poslati vjerodostojan prijepis spisa istrage DNV-u. Kopiji dokumenata i popunjenom formularu (koji se nalazi u Prilogu), treba dodati svoje mišljenje o rezultatima istrage

(votum), nudeći i svoje prijedloge kako postupiti (primjerice, smatra li primjerenim pokretanje kaznenog postupka, i koje vrste; može li se kazna koju su izrekle civilne vlasti smatrati dovoljnom; je li poželjna primjena upravnih mjera ordinarija ili hijerarha; je li potrebno pozivati se na zastaru kažnjivog djela ili ukinuti zastaru).

70. U slučaju da je ordinarij ili hijerarh koji je izvršio prethodnu istragu viši poglavar, dobro je da kopiju spisa istrage pošalje i vrhovnom voditelju (ili referentnom biskupu, u slučaju ustanove ili družbe biskupijskog prava), jer su to osobe s kojima će DNV redovito komunicirati u nastavku. Zauzvrat, vrhovni će voditelj poslati svoje mišljenje DNV-u, kao u br. 69.

71. Ako ordinarij koji je izvršio prethodnu istragu nije ordinarij mjesta u kojem je počinjeno navodno kazneno djelo, on dostavlja rezultate istrage potonjemu.

72. Spisi se šalju u jednom primjerku; korisno je da ih ovjeri bilježnik, koji će biti jedan od članova kurije, ako nije imenovan poseban bilježnik za prethodnu istragu.

73. Kan. 1719 ZKP-a i 1470 ZKIC-a određuju da se izvornik svih akata čuva u tajnom arhivu kurije.

74. Opet prema čl. 10 § 1 SST-a, nakon što se spisi prethodne istrage pošalju DNV-u, ordinarij ili hijerarh morat će pričekati komunikaciju ili upute u vezi s tim iz DNV-a.

75. Jasno je da, ako se u međuvremenu pojave drugi elementi koji se odnose na prethodnu istragu ili na nove optužbe, oni se što je prije moguće šalju DNV-u, kako bi se dopunilo ono što je već u njegovom posjedu. Ako se čini korisnim ponovno otvoriti prethodnu istragu zbog ovih elemenata, potrebno je o tome odmah obavijestiti DNV.

IV. Što DNV može učiniti u ovom trenutku?

76. Nakon što zaprimi spise prethodne istrage, DNV redovito daje neposredne povratne informacije ordinariju, hijerarhu, vrhovnom voditelju (u slučaju redovnika također Dikasteriju za ustanove posvećenog života i društava apostolskog života; klerika koji pripadaju Istočnim Crkvama, Dikasteriju za

Istočne Crkve; konačno, Dikasteriju za evangelizaciju, ako klerik pripada teritoriju koji podliježe tom dikasteriju), komunicirajući – ako to već prije nije bilo učinjeno – broj protokola koji odgovara slučaju. Na taj se broj mora prizvati za bilo kakvu naknadnu komunikaciju s DNV-om.

77. Nakon pozorna proučavanja spisa, DNV-u se otvaraju razne mogućnosti za djelovanje: arhiviranje slučaja; traženje nadopune prethodne istrage; nametanje nekaznenih disciplinskih mjera, obično kaznenim zapovijedima; nametanje kaznenih lijekova ili pokora, ili pak opomena ili ukora; otvaranje kaznenog postupka; određivanje drugih načina pastoralne skrbi. Donesena odluka priopćava se ordinariju zajedno s odgovarajućim uputama za njezino provođenje.

a) Što su nekaznene disciplinske mjere?

78. Nekaznenim disciplinskim mjerama optuženiku se nalaže da nešto učini ili ne učini. Nametnute su pojedinačnom zapovijedi (usp. kan. 49 ZKP-a i 1510 § 2, 2° ZKIC-a) koju izdaje ordinarij ili hijerarh, ili također DNV. U tim se slučajevima obično nameću ograničenja u obnašanju službe, većeg ili manjeg opsega ovisno o slučaju, kao i katkad obveza boravka na određenom mjestu. Naglašuje se da to nisu kazne, već čini upravljanja kojima se jamči i štiti opće dobro i crkvena disciplina te izbjegava sablazan vjernika. Ova vrsta zapovijedi ne prijeti kaznom u slučaju nepoštivanja.

b) Što je kaznena zapovijed?

79. Uobičajen oblik kojim se izriču ove mjere jest kaznena zapovijed prema odredbama kan. 1319 § 1 ZKP-a i 1406 § 1 ZKIC-a. Kan. 1406 § 2 ZKIC-a izjednačava ju s opomenom s prijetnjom kazne.

80. Formalnosti potrebne za zapovijed već su spomenute (kan. 49 i dalje ZKP-a i 1510 i dalje ZKIC-a). Međutim, da bi to bila kaznena zapovijed, u tekstu se mora jasno naznačiti kaznu koja prijeti u slučaju da primatelj zapovijedi prekrši mjere koje su mu određene.

81. Treba zapamtiti da se, prema kan. 1319 § 1 ZKP-a, kaznenom zapovijeđu ne mogu izreći trajne okajničke kazne; nadalje, kazna mora biti jasno određena. Ostala izuzeća kazni predviđena su kanonom 1406 § 1 ZKIC-a za one vjernike koji pripadaju različitim Crkvama sui iuris.

82. Ovaj upravni akt dopušta utok u skladu sa zakonskim odredbama.

c) Što su kazneni lijekovi, pokore i javni ukori?

83. Za definiciju kaznenih lijekova, pokora i javnih ukora, vidi kan. 1339 i 1340 § 1 ZKP-a i 1427 ZKIC-a [6].

V. Koje su odluke moguće u kaznenom postupku?

84. Odluke na kraju kaznenog postupanja, bilo sudskog bilo izvansudskog, mogu imati tri vrste ishoda:

– osuđujući (constat), ako se s moralnom sigurnošću utvrdi da je optuženi kriv za kažnjivo djelo koje mu se pripisuje. U ovom slučaju, vrsta izrečene ili proglašene kanonske sankcije mora biti posebno naznačena;

– oslobađajući (constat de non), ako se s moralnom sigurnošću utvrdi da optuženik nije kriv, jer činjenica ne postoji, optuženi ju nije počinio, činjenica zakonom nije predviđena kao kažnjivo djelo ili je počinjena od osobe koja nije ubrojiva;

– otpuštajući (non constat), ako nije bilo moguće postići moralnu sigurnost u pogledu krivnje optuženika, jer nema uopće ili nije dovoljan ili je proturječan dokaz da činjenica postoji, da ju je optuženi počinio ili da je kažnjivo djelo počinila osoba koja nije ubrojiva.

Postoji mogućnost osiguranja javnog dobra ili dobra optuženika odgovarajućim opomenama, kaznenim lijekovima i drugim načinima koje nalaže pastoralna skrb (usp. kan. 1348 ZKP-a).

U rješenju (presudom ili odlukom) mora se naznačiti na koji se od tri gore navedena ishoda odnosi, kako bi bilo jasno je li utvrđeno (constat), utvrđeno da nije (constat de non) ili nije utvrđeno (non constat).

VI. Koji su kazneni postupci mogući?

85. Prema zakonskoj odredbi, moguća su tri kaznena postupka: sudski kazneni postupak; postupanje po izvansudskoj odluci; te postupak uveden čl. 26 SST-a.

86. Postupak predviđen u čl. 26 SST-a [7] rezerviran je za najteže slučajeve, završava izravnom odlukom rimskog prvosvećenika, i u svakom slučaju predviđa da je, čak i ako je počinjenje kaznenog djela očito, optuženom zajamčeno ostvarivanje prava na obranu.

87. Što se tiče sudskog kaznenog postupka, upućuje se na posebne odredbe zakona, kako odgovarajućih zakonika, tako i članaka 9, 10 § 2, 11-18, 26-29 SST-a.

88. Sudski kazneni postupak ne zahtijeva dvostruku jednaku presudu, stoga odluka koju je eventualni drugostupanjski sud donio presudom određuje res iudicata (vidi također članak 18 SST-a). Protiv presude koja je postala pravomoćna moguć je samo restitutio in integrum, pod uvjetom da se ostvare elementi koji čine njenu nepravdu očitom (usp. kan. 1645 ZKP-a, 1326 ZKIC-a), ili ništavna žalba (usp. kan. 1619 i dalje ZKP-a, 1302 i dalje ZKIC-a). Sudište oformljeno za ovu vrstu postupka uvijek je zborno i sastoji se od najmanje tri sudca. Pravo priziva na prvostupanjsku kaznu ne uživa samo optužena strana koja sebe smatra nepravedno oštećenom presudom, već i promicatelj pravde DNV (usp. čl. 16 § 2 SST-a).

89. Prema čl. 10 § 1 i 16 § 3 SST-a, sudski kazneni postupak može se provesti na DNV-u ili povjeriti nižem sudu. U vezi s takvom odlukom šalje se posebno izvršno pismo zainteresiranim stranama.

90. Čak i tijekom kaznenog postupanja, bilo sudskog bilo po izvansudskoj odluci, optuženom se mogu izreći mjere predostrožnosti iz br. 58-65.

a) Što je postupanje po izvansudskoj odluci?

91. Postupanje po izvansudskoj odluci, koje se katkad naziva i »upravni kazneni postupak«, oblik je kaznenog postupka koji smanjuje formalnosti predviđene u sudskom postupku, kako bi se ubrzao tijek pravde, bez umanjenja procesnih jamstava koja predviđa postupak (usp. kan. 221 ZKP-a i 24 ZKIC-a).

92. U slučaju kažnjivih djela pridržanih DNV-u, članak 19 SST-a navodi da samo DNV, u pojedinačnim slučajevima, po službenoj dužnosti ili na zahtjev

ordinarija ili hijerarha, može odlučiti postupiti ovim putem.

93. Poput sudskog postupka, postupanje prema izvansudskoj odluci također se može provoditi na DNV-u ili biti povjereno nižoj instanci, odnosno ordinariju ili hijerarhu optuženika, ili trećim stranama koje je za to odredio DNV, na eventualan zahtjev ordinarija ili hijerarha. U vezi s takvom odlukom, posebno se izvršno pismo šalje zainteresiranim strankama.

94. U dvama zakonicima postupanje se po izvansudskoj odluci odvija uz malo drukčije formalnosti. Ako postoje nejasnoće u vezi sa zakonikom na koji se referirati (primjerice u slučaju klerika latinskog obreda koji djeluju u Istočnim Crkvama ili klerika istočnog obreda koji djeluju u latinskim crkvenim oblastima), sa DNV-om će biti potrebno razjasniti koji zakonik slijediti i, u skladu s time, strogo se pridržavati ove odluke.

b) Kako se prema Zakoniku kanonskog prava obnaša postupanje prema izvansudskoj odluci?

95. Kada DNV zaduži ordinarija za provođenje izvansudskog kaznenog postupka, on prvo mora odlučiti hoće li osobno predsjedati procesom ili će imenovati vlastitog delegata stručnjaka u kanonskom pravu. Ordinarij može delegirati cijeli proces delegatu ili pridržati sebi konačnu odluku za sebe. Također mora imenovati dva prisjednika, koji će pomagati njemu ili njegovom delegatu u etapi vrednovanja. Za njihov izbor može biti prikladno slijediti kriterije navedene u kan. 1424 i 1448 § 1 ZKP-a. Također je potrebno imenovati bilježnika, prema kriterijima navedenim u br. 41. Imenovanje promicatelja pravde nije predviđeno.

96. Spomenuta imenovanja čine se posebnom odlukom. Službenici su dužni položiti prisegu da će vjerno ispunjavati primljenu zadaću, poštujući tajnu. Prisega mora biti zabilježena u spisima.

97. Nakon toga, ordinarij (ili njegov delegat) mora započeti postupak odlukom kojom se poziva optuženi. Ova odluka mora sadržavati: jasnu naznaku pozvane osobe, mjesta i vremena u kojemu će se morati pojaviti, svrhu zbog koje je pozvana, to jest dati joj na znanje optužbu (koju će se sažeti u tekstu odluke) i odgovarajuće dokaze (koje nije potrebno navesti već u odluci) te mogućnost ostvarivanja prava na obranu. U dekretu je uputno navesti službenike imenovane za ovaj postupak.

98. S novim Normama proglašenima 2021. (usp. čl. 20 § 7 SST-a), izričito je propisano zakonom za slučaj izvansudskog postupka u stvarima pridržanim DNV-u da optuženiku, u skladu s odredbama kanona 1723 i 1481 §§ 1-2 CIC-a, pomaže odvjetnik i/ili zastupnik, po vlastitom izboru ili na drugi način imenovan po službenoj dužnosti. Ime odvjetnika i/ili zastupnika mora se dostaviti ordinariju (ili njegovom delegatu) prije sjednice na kojoj će se priopćiti optužba i dokazi s odgovarajućim vjerodostojnim nalogom prema kan. 1484 § 1 ZKP-a, za potrebne provjere odlika koje zahtijeva kan. 1483 ZKP-a [8].

99. Ako optuženi odbije ili zanemari pojavljivanje, ordinarij (ili njegov delegat) razmotrit će hoće li uputiti drugi poziv.

100. Optuženika koji odbije ili zanemari pojavljivanje na prvi ili drugi poziv treba upozoriti da će se postupak nastaviti unatoč njegovoj odsutnosti. Ta se informacija može dati već u vrijeme prvog poziva. Ako je optuženi zanemario ili odbio pojaviti se, to se bilježi i nastavlja se ad ulteriora (op. p. dalje).

101. Jednom kad stignu dan i vrijeme sjednice na kojoj će se priopćiti optužba i dokazi, optuženiku i odvjetniku i/ili zastupniku koji ga prati podnosi se spis dokumenata prethodne istrage. Obznani se obveza poštivanja službene tajne.

102. Posebnu pozornost treba obratiti na to da je, ako slučaj uključuje sakrament pokore, potrebno poštivati odredbe čl. 4 § 2 SST-a, koji predviđa da se optuženom ne priopći ime pretpostavljene žrtve, osim ako nije izričito pristala otkriti ga.

103. Nije obvezno sudjelovanje prisjednika na sjednici priopćivanja.

104. Priopćivanje optužbi i dokaza čini se kako bi se optuženom pružila prilika da se brani (usp. kan. 1720, 1º ZKP-a).

105. Pod optužbom podrazumijeva se kažnjivo djelo za koje pretpostavljena žrtva ili druga osoba tvrdi da se dogodilo, prema onome što je pronađeno tijekom prethodne istrage. Podnošenje optužbe znači, stoga, upoznati optuženoga s kažnjivim djelom koje mu se pripisuje, u skladu sa svime onime što ga oblikuje (primjerice, mjesto događaja, broj i moguća imena navodnih žrtava, okolnosti).

106. Pod dokazima podrazumijeva se skup cjelokupnog materijala prikupljenog tijekom prethodne istrage te bilo kojeg drugoga prikupljenog materijala: prije svega zapisnika optužbi koje su iznijele pretpostavljene žrtve; zatim relevantni dokumenti (primjerice medicinska kartoteka, razmjena prepiske uključujući i elektroničkim putem, fotografije, dokazi o kupnji, izvodi s bankovnih računa); zapisnici izjava eventualnih svjedoka; i, na kraju, eventualne stručne procjene (medicinske – uključujući psihijatrijske, psihološke, grafološke) koje je osoba koja je provodila istragu prikupila ili dala učiniti. Neka se poštuju sva pravila o povjerljivosti predviđena civilnim zakonodavstvom.

107. Sav naveden materijal naziva se dokazima jer, iako je prikupljen u pretprocesnoj etapi, ipak kada se pokrene postupanje prema izvansudskoj odluci, automatski postaje dio dokaza.

108. U bilo kojoj etapi postupka dopušteno je da ordinarij ili njegov delegat odrede prikupljanje dodatnih dokaza, ako im se to čini prikladnim na temelju rezultata prethodne istrage. To se također može dogoditi na temelju zahtjeva optuženika u etapi obrane. Rezultati će, naravno, biti predstavljeni optuženo tijekom iste etape. Optuženom će se predočiti ono što je prikupljeno na zahtjev obrane, a, ako se pojave novi elementi optužbe ili dokazi, održat će se nova sjednica za njihovo iznošenje; u protivnom, prikupljeni materijal može se smatrati jednostavno sastavnim dijelom obrane.

109. Obrana se može iznijeti na dva načina: a) može se prihvatiti na sjednici s određenom izjavom koju potpisuju svi prisutni (ali, posebno: ordinarij ili njegov delegat; optuženi i njegov odvjetnik i/ili zastupnik, ako postoji; bilježnik); ili b) određivanjem razumnog roka u kojem se obrana može iznijeti u pisanom obliku ordinariju ili njegovom delegatu.

110. Treba pomno primijetiti da, prema kan. 1728 § 2 ZKP-a, optuženi nije dužan priznati kažnjivo djelo, niti mu se može nametnuti zakletva de veritate dicenda (op. p. da se mora govoriti istina).

111. Obrana optuženog može se, jasno je, koristiti svim zakonitim sredstvima, poput zahtjeva za saslušanjem svjedoka stranke ili izlaganjem dokumenata i vještačenja.

112. Za uvrštavanje ovih dokaza (i posebice prikupljanje izjava eventualnih svjedoka) primjenjuju se diskrecijski kriteriji dopušteni sucu općim zakonom o parničnom suđenju [9].

113. Kad god to zahtijeva određen slučaj, ordinarij ili njegov delegat ocjenjuje vjerodostojnost sudionika u procesu [10]. Međutim, prema čl. 4 § 2 SST-a, dužan je to učiniti s obzirom na podnositelja prijave, ako je posrijedi sakrament pokore.

114. Budući da je ovo kazneni postupak, ne postoji obveza podnositelja prijave da intervenira u etapi suđenja. Zapravo je svoje pravo ostvario pridonoseći formiranju optužbe i prikupljanju dokaza. Od tog trenutka optužbu provodi ordinarij ili njegov delegat.

c) Kako se prema ZKP-u zaključuje postupanje prema izvansudskoj odluci?

115. On poziva dvojicu prisjednika da u određenom razumnom roku iznesu procjenu dokaza i argumenata obrane spomenutih u kan. 1720, 2º ZKP-a. U odluci ih također može pozvati na zajedničku sjednicu na kojoj će učiniti ovu procjenu. Svrha ovog zasjedanja jest očito olakšati analizu, raspravu i usporedbu. Za takvu, neobveznu, ali ipak preporučenu sjednicu, nisu predviđene posebne pravne formalnosti.

116. Cjelovit spis se unaprijed dostavlja prisjednicima, dajući im dovoljno vremena za proučavanje i osobnu procjenu. Dobro ih je podsjetiti na obvezu čuvanja službene tajne.

117. Iako nije propisano zakonom, dobro je ako je mišljenje prisjednika sastavljeno u pisanom obliku i uključeno u spise kako bi se olakšalo kasnije sastavljanje konačne odluke od osobe zadužene za to. Ovo mišljenje, koje je za ocjenu ordinarija ili njegovog delegata, ne treba dijeliti s optuženim ili njegovim odvjetnikom.

118. U istu svrhu, ako se procjena dokaza i argumenata obrane odvija tijekom zajedničke sjednice, poželjno je napraviti niz bilješki o intervencijama i raspravi, također u obliku zapisnika koji su potpisali prisutni. Ti spisi potpadaju pod službenu tajnu i ne smiju se širiti.

119. Ako se kažnjivo djelo utvrdi sa sigurnošću, ordinarij ili njegov delegat (usp. kan. 1720, 3º ZKP-a) mora izdati odluku kojom će zaključiti postupak, izričući i/ili proglašujući kaznu, kazneni lijek ili pokoru, što već smatra prikladnijim za popravak sablazni, uspostavu pravde i popravak počinitelja.

120. Ordinarij uvijek treba imati u vidu da, ako namjerava izreći trajnu okajničku kaznu, prema čl. 19 § 2 SST-a mora imati prethodni nalog DNV-a. Takav je nalog iznimka, ograničen na ove slučajeve, od zabrane izricanja trajnih kazni odlukom, o kojoj je riječ u kan. 1342 § 2 ZKP-a. Izričito pozivanje na ovaj nalog dobiven od DNV-a mora biti uključen u odluku ako je izrečena trajna kazna.

121. Popis trajnih kazni isključivo je onaj koji predviđa kan. 1336 §§ 2-5 ZKP-a [11], s upozorenjima spomenutim u kan. 1337 i 1338 ZKP-a [12].

122. Budući da se radi o izvansudskom postupku, treba imati na umu da kaznena odluka nije presuda koja se donosi samo na kraju sudskog postupka, čak i kada – poput presude – izriče kaznu.

123. Dotična je odluka osoban akt ordinarija ili njegova delegata, stoga ju ne smiju potpisati prisjednici, nego je treba samo ovjeriti bilježnik.

124. Uz opće formalnosti predviđene za svaku odluku (usp. kan. 48-56 ZKP-a), kaznena odluka mora sažeti glavne elemente optužbe i tijek postupka, ali prije svega, barem ukratko iznijeti razloge na kojima se temelji odluka, pravno (tj. navodeći kanone na kojima se odluka temelji – primjerice onih koji definiraju kažnjivo djelo, onih koji definiraju bilo kakve olakotne, izuzimajuće ili otegotne okolnosti – i, barem na bitan način, pravnu logiku koja je dovela do odluke da ih se primijeni), i činjenično.

125. Činjenično obrazloženje jest očito najdelikatnije, jer donositelj odluke mora navesti razloge na temelju kojih je, uspoređujući sadržaj optužbe i ono što se izložilo u obrani, a koje će u izlaganju morati ukratko iznijeti, došao do zaključka da je kažnjivo djelo počinjeno, ili nije, ili pak da nema dovoljno moralne sigurnosti.

126. Jasno uzimajući u obzir da nemaju svi dobro razvijeno znanje o kanonskom pravu i njegovom formalnom jeziku, za kaznenu odluku zahtijeva se da se barem obrazloži rasuđivanje primijenjeno na njezino donošenje, umjesto da se podrobno obraća pažnja na terminološku preciznost. Ako je potrebno, neka se koristi pomoć kompetentnih osoba.

127. Priopćivanje odluke u cijelosti (dakle, ne samo odredbenog dijela) učinit će se predviđenim zakonitim sredstvima (usp. kan. 54-56 ZKP-a [13]) i mora biti u odgovarajućem obliku.

128. U svakom slučaju, DNV-u se moraju poslati ovjerene kopije svih procesnih spisa (ako to već ranije nije učinjeno) i priopćena odluka.

129. Ako DNV odluči pridržati sebi izvansudski kazneni postupak, sve predviđene formalnosti počevši od br. 91, očito će obaviti sam, ne dovodeći u pitanje pravo tražiti suradnju nižih instanci, ako to bude potrebno.

d) Kako se prema Zakoniku kanona Istočnih Crkava provodi izvansudski kazneni postupak?

130. Kao što je već navedeno u br. 94, izvansudski kazneni postupak prema ZKIC-u odvija se s nekim vlastitostima toga prava. U svrhu veće protočnosti predstavljanja, kako bi se izbjegla ponavljanja, naznačit će se samo spomenute osobitosti: stoga će se do sada opisanoj praksi, zajedničkoj s ZKP-om, morati nadodati prilagodbe koje slijede u daljnjem tekstu.

131. Prije svega potrebno je posvijestiti da se odredba kan. 1486 ZKIC-a mora strogo poštivati, u protivnom kaznena odluka je nevaljana.

132. U izvansudskom kaznenom postupku prema ZKIC-u, prisjednici nisu prisutni, ali je umjesto toga obvezno sudjelovanje promicatelja pravde.

133. Sjednica priopćivanja optužbe i dokaza mora se održati uz obveznu prisutnost promicatelja pravde i bilježnika.

134. Prema kan. 1486 § 1, 2º ZKIC-a, sjednica priopćivanja i, posljedično, predstavljanje obrane moraju se provesti samo u usmenoj raspravi. Međutim, to ne isključuje mogućnost da se za takvu raspravu obrana može predati u pisanom obliku.

135. Poziva se da se na temelju težine zločina posebice pozorno odmjeri jesu li kazne spomenute u kan. 1426 § 1 ZKIC-a doista primjerene za ispunjenje onog što je predviđeno kan. 1401 ZKIC-a. U odluci u vezi s kaznom koju treba izreći, neka se poštuju odredbe kan. 1429 [14] i 1430 [15] ZKIC-a.

136. Hijerarh ili njegov delegat neka uvijek imaju na umu da prema čl. 19 § 2 SST-a, zabrane spomenute u kan. 1401 § 2 ZKIC-a nisu primjenjive. Prema

tome, on može odlukom izreći trajnu okajničku kaznu, međutim pribavljajući prethodni nalog DNV-a koji zahtijeva isti čl. 19 § 2 SST-a. Davanje ovog prethodnog naloga od DNV-a mora biti izričito navedeno u odluci.

137. Za sastavljanje kaznene odluke vrijede isti kriteriji navedeni u br. 119-126.

138. Priopćivanje odluke zatim se obavlja pod uvjetima kan. 1520 ZKIC-a te mora biti u propisanom obliku.

139. Za sve ono što nije navedeno u prethodnim brojevima, upućuje se na ono što je napisano za izvansudski postupak prema ZKP-u, također i za eventualno vođenje postupka pri DNV-u.

e) Potpada li kaznena odluka pod službenu tajnu?

140. Kao što je već spomenuto (usp. br. 47), postupnički čini i odluke pripadaju pod službenu tajnu. Sve one koji su uključeni u takva postupanja iz bilo kojeg razloga, neka se neprestano podsjeća na to.

141. Odluka se mora u cijelosti priopćiti optuženom. Obavijest mora biti poslana njegovom zastupniku, ako ga je imao.

VII. Što se može dogoditi nakon završetka kaznenog postupanja?

142. Ovisno o vrsti vođenog postupka, postoje različite mogućnosti za onoga tko je intervenirao kao stranka u istome postupku.

143. Ako je postupak vođen prema čl. 26 SST-a, s obzirom na to da je riječ o odluci rimskog prvosvećenika, na nju nema žalbe (usp. kan. 333 § 3 ZKP-a i 45 § 3 ZKIC-a).

144. Ako je vođen sudski kazneni postupak, otvaraju se mogućnosti pobijanja predviđene zakonom, naime ništavna žalba, restitutio in integrum i priziv.

145. Prema čl. 16 § 3 SST-a, jedini drugostupanjski sud kojemu se može utećiti jest sud DNV-a.

146. Da bi se uložio priziv, slijede se odredbe zakona, pozorno napominjući da je čl. 16 § 2 SST-a izmijenio rokove za podnošenje priziva, namećući neprekoračiv rok od šezdeset iskoristivih dana, koje se treba računati prema onome što je utvrđeno odredbama kan. 202 § 1 ZKP-a i 1545 § 1 ZKIC-a.

147. Ako je vođen izvansudski kazneni postupak, daje se mogućnost ulaganja utoka na odluku kojom je zaključen prema uvjetima predviđenim zakonom, odnosno kan. 1734 i dalje ZKP-a i 1487 ZKIC-a (usp. točku VIII).

148. Prizivi i utoci, prema kan. 1353 ZKP-a i 1319 i 1487 § 2 ZKIC-a, imaju obustavni učinak na kaznu.

149. Budući da je kazna obustavljena i tijek kaznenog postupka produljen, mjere predostrožnosti ostaju na snazi s istim upozorenjima i postupcima kao prema br. 58-65.

VIII. Što učiniti u slučaju utoka protiv kaznene odluke?

150. Zakon predviđa različite postupke, u skladu sa zakonicima.

a) Što je predviđeno Zakonikom kanonskog prava u slučaju utoka protiv kaznene odluke?

151. Tko namjerava uložiti utok protiv kaznene odluke, prema kan. 1734 ZKP-a prvo mora zatražiti od donositelja te odluke (ordinarija ili njegovog delegata) njezin ispravak ili opoziv u neprekoračivom roku od deset iskoristivih dana nakon zakonitog priopćenja.

152. Prema kanonu 1735, donositelj u roku od trideset dana od primitka molbe može odgovoriti ispravkom svoje odluke ili odbacivanjem molbe. Također ima ovlast uopće ne odgovoriti.

153. Protiv izmijenjene odluke, odbijanja molbe ili šutnje donositelja

odluke, podnositelj molbe može se obratiti DNV-u izravno ili putem donositelja odluke (usp. kan. 1737 § 1 ZKP-a) ili pak putem zastupnika, u neprekoračivom roku od 15 iskoristivih dana koje predviđa kan. 1737 § 2 ZKP-a [16].

154. Ako je hijerarhijski utok podnesen donositelju odluke, potonji ga odmah mora proslijediti DNV-u (usp. kan. 1737 § 1 ZKP-a). Nakon toga (kao i ako je utok podnesen izravno DNV-u), donositelj odluke mora samo čekati eventualne upute ili zahtjeve DNV-a, koji će ga u svakom slučaju izvijestiti o ishodu ispitivanja utoka.

b) Što predviđa ZKIC u slučaju utoka protiv kaznene odluke?

155. ZKIC predviđa jednostavniji postupak od ZKP-a. Zapravo, prema odredbi kan. 1487 § 1 ZKIC-a podnositelj utoka treba se obratiti samo Kongresu DNV-a u roku od deset iskoristivih dana nakon što je odluka priopćena.

156. U ovom slučaju, donositelj odluke ne mora učiniti ništa, osim čekati eventualne upute ili zahtjeve DNV-a, koji će ga u svakom slučaju obavijestiti o ishodu ispitivanja utoka. Međutim, ako je riječ o hijerarhu, morat će uzeti na znanje obustavne učinke utoka, spomenute u br. 148.

IX. Postoji li nešto što se uvijek mora imati na umu?

157. Čim je zaprimljena notitia de delicto, optuženi ima pravo podnijeti molbu za oprostom svih obaveza povezanih s njegovim kleričkim staležom, uključujući celibat, i ako se radi o redovniku, eventualnim redovničkim zavjetima. Ordinarij ili hijerarh moraju ga jasno obavijestiti o ovom pravu. Ako se klerik odluči poslužiti ovom mogućnošću, mora napisati određenu molbu, upućenu Svetomu Ocu, predstaviti se i ukratko navesti razloge zbog kojih to traži. Na molbi mora biti jasno vidljiv datum i potpis podnositelja. To će se dostaviti DNV-u, popraćena mišljenjem ordinarija ili hijerarha. DNV će ju zauzvrat proslijediti Svetom Ocu i – ako ovaj prihvati molbu – proslijedit će otpis oprosta ordinariju ili hijerarhu, tražeći od njega da ga zakonito priopći podnositelju molbe.

158. Za odluke izdane od Kongresa DNV-a prema br. 153 i 155 ili odredbe kan. 1720 3° ZKP ili 1486 § 1, 3° ZKIC-a, po završetku izvansudskog kaznenog postupka, mogućnost utoka je predviđena člankom 24 SST-a [17]. Da bi bio prihvaćen, utok mora jasno navesti što se traži (petitum) i sadržavati

obrazloženja in iure (pravno) i in facto (činjenično) na kojima se temelji. Podnositelj mora uvijek koristiti odvjetnika s određenim nalogom. Utok se mora podnijeti izravno DNV-u.

159. Ako je biskupska konferencija već sastavila vlastite smjernice o postupanju u slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnikâ, odazivajući se na poziv DNV-a iz 2011. godine, taj se tekst također može uzeti u obzir.

160. Katkad se može dogoditi da se notitia de delicto tiče klerika koji je već preminuo. U tom slučaju ne može se pokrenuti nijedna vrsta kaznenog postupka.

161. Ako prijavljeni klerik umre tijekom prethodne istrage, neće biti moguće pokrenuti kasniji kazneni postupak. Međutim, preporučuje se da ordinarij ili hijerarh o tome također obavijeste DNV.

162. Ako optužen klerik umre tijekom kaznenog postupka, o tome treba obavijestiti DNV.

163. Ako je u etapi prethodne istrage optužen klerik izgubio takav kanonski status nakon davanja oprosta ili kazne izrečene u drugom postupku, ordinarij ili hijerarh treba procijeniti je li prikladno do kraja provesti prethodnu istragu u svrhu pastoralnog dobra i radi pravde prema pretpostavljenim žrtvama. Ako se to dogodi nakon što je kazneni postupak već započeo, onda se on ipak može privesti kraju, makar samo u svrhu definiranja odgovornosti za eventualno kazneno djelo i izricanja eventualnih kazni. Zapravo, treba imati na umu da je, u definiciji delictum gravius, važno da je optuženi bio klerik u vrijeme počinjenja navodnog kažnjivog djela, a ne u vrijeme postupka.

164. Uzimajući u obzir odredbe čl. 28 SST-a, mjerodavna crkvena vlast (ordinarij ili hijerarh) treba na prikladan način obavijestiti pretpostavljenu žrtvu i optuženika, ako oni to zahtijevaju, o pojedinim etapama postupka, pazeći da se ne otkriju podatci obuhvaćeni papinskom ili službenom tajnom, čije bi odavanje moglo nanijeti štetu trećim osobama.

* * *

Ovaj Vademecum ne namjerava zamijeniti predviđenu obuku kanonskih pravnika, posebice u vezi s kaznenim i proceduralnim pitanjima. Samo temeljito

poznavanje zakona i njegovih namjera moći će pružiti dužnu službu istini i pravdi, koje je s posebnom pozornošću potrebno tražiti u pogledu delicta graviora zbog dubokih rana koje nanose crkvenom zajedništvu.

IZVIJEŠĆE ZA SLUČAJEVE DELICTA RESERVATA

BILJEŠKE

_____

[1] Čl. 8 SST-a – § 1. Kaznena tužba koja se odnosi na kažnjiva djela pridržana Kongregaciji za nauk vjere prestaje zastarom nakon 20 godina. § 2. Zastara teče prema odredbi kan. 1362 § 2 ZKP-a i kan. 1152 § 3 ZKIC-a. Međutim, za kažnjivo djelo iz čl. 6 br. 1, zastara počinje teći od dana kada je maloljetnik navršio osamnaest godina. § 3. Kongregacija za nauk vjere ima pravo ukinuti zastaru za sve pojedinačne slučajeve pridržanih kaznenih djela, čak i ako se odnose na kažnjiva djela počinjena prije stupanja na snagu ovih Odredbi.

[2] Čl. 4 SST-a – § 2. U slučajevima kažnjivih djela iz § 1 nije dopušteno nikome obznanjivati ime prijavitelja ili pokornika, ni optuženiku ni njegovom zastupniku, osim ako prijavitelj ili pokornik nisu dali izričit pristanak; neka se s posebnom pozornošću ocjenjuje vjerodostojnost prijavitelja i neka se posve izbjegne svaka opasnost od povrede sakramentalnog pečata, jamčeći pravo na obranu optuženika.

[3] Čl. 9 SST-a – § 2. Ovaj Vrhovni sud, samo zajedno s njemu pridržanim kažnjivim djelima, sudi i druga kažnjiva djela, za koja se krivac optužuje zbog povezanosti osobe i suučesništva.

[4] Kan. 1428 ZKP-a – § 1. Sudac ili predsjednik sudskog vijeća mogu, da bi se obavilo parnično istraživanje, odrediti preslušatelja, izabravši ga bilo među sudcima suda bilo među osobama koje je za tu zadaću ovlastio biskup. § 2. Biskup može za zadaću preslušatelja ovlastiti klerike ili laike, koji neka se ističu ćudoređem, razboritošću i učenošću. Kan. 1093. ZKIC-a – § 1. Sudac ili predsjednik zbornog suda mogu, da bi se obavilo parnično istraživanje, odrediti preslušatelja izabravši ga bilo među sudcima suda bilo među vjernicima koje je za tu službu primio eparhijski biskup. § 2. Eparhijski biskup može za službu preslušatelja primiti vjernike, koji se ističu ćudoređem, razboritošću i učenošću.

[5] Kan. 1722 ZKP-a – Da se predusretnu sablazni, zaštiti sloboda svjedoka i osigura tijek pravde, ordinarij može […] ukloniti optuženu stranku iz svetog služenja ili iz neke crkvene službe i dužnosti, odrediti joj ili zabraniti boravak u nekom mjestu ili na području, ili zabraniti javno sudjelovanje u presvetoj euharistiji […].

Kan. 1473 ZKIC-a – Da se predusretnu sablazni, zaštiti sloboda svjedoka i osigura tijek pravde, hijerarh može […] ukloniti optuženog iz obnašanja svetoga reda, službe, služenja ili druge zadaće, i odrediti mu ili zabraniti boravak u nekom mjestu ili na području, ili zabraniti javno primanje presvete euharistije […].

[6] Kan. 1339 ZKP-a – § 1. Ordinarij može osobno ili putem drugoga opomenuti onoga tko se nalazi u bližoj prigodi da počini kažnjivo djelo ili onoga na koga, na temelju obavljenog istraživanja, padne teška sumnja da je počinio kažnjivo djelo.

§ 2. Onoga pak tko svojim ponašanjem prouzroči sablazan ili težak nered, može također ukoriti na način prilagođen posebnim okolnostima osobe i čina.

§ 3. Opomena i ukor moraju se uvijek utvrditi barem nekom ispravom, koja neka se čuva u tajnom arhivu kurije.

§ 4. Ako su jednom ili više puta opomene ili ukori nekome učinjeni beskorisno, ili ako se od njih ne može očekivati učinak, ordinarij neka dade kaznenu zapovijed u kojoj će potanko propisati što treba činiti ili izbjegavati.

§ 5. Ako težina slučaja tako zahtijeva, a osobito u slučaju kada je netko u pogibelji ponovnog počinjenja kažnjivog djela, onda će ga ordinarij, i pokraj kazni izrečenih prema pravnoj odredbi ili proglašenih presudom ili odlukom, pojedinačnom odlukom podvrgnuti mjerama nadzora.

Kan. 1340 ZKP-a – § 1. Pokora koja se može nametnuti na izvanjskom području neko je djelo vjere, pobožnosti ili dobrotvornosti koje treba da se izvrši. Kan. 1427 ZKIC-a – § 1: Uz poštovanje krajevnog prava javni ukor čini se pred bilježnikom, ili dva svjedoka, ili pismom, ali tako da se iz neke isprave utvrdi primitak i sadržaj pisma. § 2. Treba paziti da iz samog javnog ukora ne nastane veće ozloglašavanje krivca nego što je primjereno.

[7] Čl. 26 SST-a – Pravo je Kongregacije za nauk vjere, u bilo kojem stanju i stupnju postupka, izravno uputiti na odlučivanje rimskom prvosvećeniku, u odnosu na otpuštanje ili svrgnuće iz kleričkog staleža, zajedno s oprostom zakona o celibatu, slučajeve posebne težine prema čl. 2-6, kada je očito da je kažnjivo djelo počinjeno, i nakon što je optuženome dana mogućnost da se brani.

[8] Kan. 1483 – Zastupnik i odvjetnik moraju biti punoljetni i na dobru glasu; odvjetnik, uz to, mora biti katolik, osim ako dijecezanski biskup dopusti drukčije, i doktor kanonskoga prava ili inače doista stručan i odobren od biskupa.

[9] Ex analogia kan. 1527 – § 1. Dokazi bilo koje vrste, koji se smatraju korisnima za ispitivanje parnice i koji su dopušteni, mogu se navoditi.

[10] Ex analogia kan. 1572 – U procjeni svjedočanstava neka sudac, pošto zatraži, ako je potrebno, i svjedočanstvo o vjerodostojnosti svjedoka, razmotri: 1° kakav je položaj i poštenje svjedoka; 2° svjedoči li prema svojem znanju, osobito što je sâm vidio i čuo, je li po svojem mišljenju, glasinama ili što je čuo od drugih; 3° je li svjedok postojan i čvrsto sebi dosljedan, ili je nepostojan, nesiguran ili kolebljiv; 4° ima li susvjedoka svjedočanstva i potvrđuju li drugi dokazni podatci to ili ne potvrđuju.

[11] Kan. 1336 – § 1. Okajničke kazne, koje mogu pogoditi počinitelja kaznenog djela trajno ili na određeno ili neodređeno vrijeme, pored drugih koje je zakon možda ustanovio, nabrajaju se u § 2-5.

§ 2 – Naredba:

1° boravljenja na određenom mjestu ili području;

2° plaćanje novčane globe ili novčanog iznosa u crkvene svrhe, prema propisima određenim od biskupske konferencije.

§ 3 – Zabrana:

1° boravljenja na određenom mjestu ili području;

2° izvršavanja, svuda ili na određenom mjestu ili području ili izvan njega, svih ili nekih službi, zadaća, zaduženja ili funkcija, ili samo nekih djela koja pripadaju službi ili zadaći;

3° obavljanja svih ili nekih čina vlasti reda;

4° obavljanja svih ili nekih čina vlasti upravljanja;

5° izvršavanja nekog prava ili povlastice, ili služenja odličjima ili naslovima;

6° uživanja prava glasa aktivnog ili pasivnog u kanonskim biranjima, ili imati udjela s pravom davanja glasa u crkvenim vijećima ili zborovima;

7° nošenja crkvene ili redovničke odjeće.

§ 4 — Oduzimanje:

1° svih ili nekih službi, zadaća, zaduženja ili funkcija, ili samo nekih djela koja pripadaju u službe ili zadaće;

2° ovlasti ispovijedanja ili propovijedanja;

3° povjerene vlasti upravljanja;

4° nekog prava ili povlastice, ili odličja ili naslova;

5° cijele ili dijela crkvene naknade, prema propisima određenim od biskupske konferencije, ne dirajući pak propis kan. 1350, § 1.

§ 5 — Otpust iz kleričkog staleža.

[12] Kan. 1337 – § 1. Zabrana boravka u određenom mjestu ili na određenom području može pogoditi bilo klerike bilo redovnike; naredba pak boravka svjetovne klerike i, u granicama konstitucija, redovnike. § 2. Da bi se naredio boravak u određenom mjestu ili na određenom području, treba se dobiti pristanak ordinarija toga mjesta, osim ako se radi o kući namijenjenoj i za izvanbiskupijske klerike koji trebaju činiti pokoru ili da se poprave.

Kan. 1338 – § 1. Okajničke kazne, koje su navedene u kan. 1336 nikada ne pogađaju vlasti, službe, zadaće, prava, povlastice, ovlasti, milosti, naslove, odličja, koja nisu pod vlašću poglavara koji ustanovljuje kaznu.

§ 2. Ne može se oduzeti vlast reda, nego samo zabraniti njezino obnašanje ili obavljanje nekih njezinih čina; isto se tako ne mogu oduzeti akademski stupnjevi.

§ 3. U vezi sa zabranama, koje su navedene u kan. 1336, § 3, treba se obdržavati odredba o cenzurama donesena u kan. 1335 § 2.

§ 4. Samo one okajničke kazne nabrojane kao zabrane u kan. 1336 § 3, ili druge koji bi mogle biti uspostavljene zakonom ili propisom, mogu biti latae sententiae kazne.

§ 5. Zabrane spomenute u kan. 1336 § 3 nikada nisu pod kaznom ništavosti.

[13] Kan. 54 – § 1. Pojedinačna odluka, koje se primjena povjerava izvršitelju, ima učinak od časa izvršenja; inače od časa kad se priopći osobi po ovlaštenju onoga tko je izdao odluku.

§ 2. Da bi se moglo zahtijevati izvršenje pojedinačne odluke, ona treba da se priopći, prema pravnoj odredbi, zakonitom ispravom.

Kan. 55 – Kada veoma važan razlog priječi da se preda pisani tekst odluke, smatra se da je odluka priopćena ako se pred bilježnikom ili dvojicom svjedoka pročita onomu komu je namijenjena, i ako se sastavi zapisnik koji svi nazočni trebaju potpisati, uz obdržavanje propisa kan. 37 i 51.

Kan. 56 – Odluka se smatra priopćenom ako onaj komu je namijenjena, propisno

pozvan da odluku primi ili čuje, bez opravdanog razloga ne dođe ili ne htjedne potpisati.

[14] Kan. 1429 ZKIC-a – § 1. Zabrana boravka u određenom mjestu ili na određenom području može pogoditi samo klerike ili redovnike, ili članove družbe zajedničkog života poput redovnika; naredba pak boravljenja u određenom mjestu ili na određenom području, samo klerike pribrojene eparhiji uz poštovanje prava ustanova posvećenoga života.

§ 2. Da bi se naredio boravak u određenom mjestu ili na određenom području, traži se pristanak mjesnog hijerarha, osim ako se radi o kući ustanove posvećenog života papinskog ili patrijarhijskog prava, i u tom se slučaju traži pristanak mjerodavnog poglavara, ili se radi o kući namijenjenoj klericima više eparhija koji trebaju činiti pokoru ili da se poprave.

[15] Kan. 1430 ZKIC-a – § 1. Kaznena oduzeća mogu pogoditi samo one vlasti, službe, služenja, zadaće, prava, povlastice, ovlasti, milosti, naslove, odličja koja su pod vlašću vlasti koja ustanovljuje kaznu ili hijerarha koji je pokrenuo kazneno suđenje ili je izriče odlukom; isto vrijedi i za kazneno premještanje na drugu službu.

§ 2. Ne može se oduzeti vlast svetog reda, nego samo zabraniti obnašanja svih ili nekih njezinih čina prema odredbi općeg prava; isto se tako ne mogu oduzeti akademski stupnjevi.

[16] Kan. 1737 – § 2. Utok treba uložiti u neprekoračivom roku od petnaest iskoristivih dana koji […] teku prema odredbi kan. 1735.

[17] Čl. 24 SST-a § 1. Protiv pojedinačnih upravnih akata Kongregacije za nauk vjere u slučajevima pridržanih kažnjivih djela, promicatelj pravde Dikasterija i optuženik imaju pravo podnijeti utok u neprekoračivom roku od šezdeset iskoristivih dana, istoj Kongregaciji, koja sudi osnovanost i zakonitost, isključujući svaki daljnji utok iz čl. 123 apostolske konstitucije Pastor bonus.

§ 2. Da bi podnio utok iz § 1, optuženik mora, pod kaznom nedopuštenosti utoka, uvijek imati odvjetnika koji je vjernik, koji ima poseban nalog, doktor ili barem magistar kanonskog prava.

§ 3. U svrhu dopuštenosti, utok naveden u § 1 mora jasno naznačiti petitum i sadržavati razloge in iure i in facto na kojima se temelji.